GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2017 m. spalio 18 d.[1]

Byla C-467/16

Brigitte Schlömp
prieš
Landratsamt Schwäbisch Hall

(Amtsgericht Stuttgart (Štutgarto apylinkės teismas, Vokietija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Lugano II konvencija – 27 ir 30 straipsniai – *Lis pendens* – Sąvoka „teismas““

1. Šioje byloje keliamas paprastas klausimas: ar iškelta byla „teisme“ ir susiklosto *lis pendens* situacija, kaip tai suprantama pagal Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, pasirašytą 2007 m. spalio 30 d., kuri Bendrijos vardu patvirtinta 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimu 2009/430/EB (OL L 147, 2009, p. 1) (toliau – Lugano II konvencija), kai prašymas dėl išlaikymo prievolių pateikiamas taikinimo institucijai, į kurią privaloma kreiptis pagal nacionalinę proceso teisę? Šis *Amtsgericht Stuttgart* (Štutgarto apylinkės teismas, Vokietija) pateiktas prejudicinis klausimas Teisingumo Teismui suteikia retą galimybę išaiškinti Lugano II konvencijos nuostatas.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

2. Lugano II konvencijos II antraštinės dalies „Jurisdikcija“ 2 skirsnio „Speciali jurisdikcija“ 5 straipsnyje numatyta:

„Šios konvencijos privalančioje laikytis valstybėje nuolat gyvenančiam asmeniui kitoje šios konvencijos privalančioje laikytis valstybėje byla dėl:

<…>

2. išlaikymo:

a) gali būti iškelta kreditoriaus nuolatinės gyvenamosios arba gyvenamosios vietos teismuose <…>“

3. Lugano II konvencijos II antraštinės dalies 9 skirsnyje „*Lis pendens* – susiję ieškiniai“ išdėstyti Konvencijos 27–30 straipsniai.

1 Originalo kalba: anglų.

4. Lugano II konvencijos 27 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Jeigu skirtingų šios konvencijos privalančių laikytis valstybių teismuose iškeliamos bylos tuo pačiu ieškinio pagrindu ir tarp tų pačių šalių, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, savo iniciatyva sustabdo bylos procesą, kol nustatoma pirmojo iškėlusio bylą teismo jurisdikcija.

2. Jeigu nustatoma teismo, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, jurisdikcija, bet kuris teismas, kitas nei pirmiau nurodytas teismas, atsisako jurisdikcijos pastarojo naudai.“

5. Konvencijos 30 straipsnyje numatyta:

„Pagal šį skirsnį laikoma, kad byla teisme iškeliama:

1. kai teismui įteikiamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas, laikantis sąlygos, kad ieškovas nepažeidė pareigos imtis jam privalomų priemonių, kad minėtas dokumentas būtų įteiktas atsakovui; arba

2. kai jį gauna už dokumento įteikimą atsakinga institucija, jeigu pirmiausia dokumentas turi būti įteiktas ne teismui, laikantis sąlygos, kad ieškovas nepažeidė pareigos imtis jam privalomų priemonių, kad minėtas dokumentas būtų įteiktas teismui.“

6. Lugano II konvencijos V antraštinės dalies „Bendrosios nuostatos“ 62 straipsnyje nustatyta:

„Šioje konvencijoje vartojama sąvoka „teismas“ reiškia visas institucijas, kurias šios konvencijos privalanti laikytis valstybė nurodė kaip jurisdikciją turinčias institucijas, nagrinėjančias bylas, kurioms taikoma ši konvencija.“

7. Lugano II konvencijos VII antraštinės dalies „Santykis su Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001[2] ir kitais dokumentais“ 64 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Ši konvencija neturi poveikio tam, kaip Europos bendrijos valstybės narės taiko Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo bei jo pakeitimus, Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo, pasirašytą 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselyje, ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismo priimtą protokolą dėl minėtos konvencijos aiškinimo, pasirašytą 1971 m. birželio 3 d. Liuksemburge, su pakeitimais, padarytais Europos Bendrijų valstybių konvencijomis dėl prisijungimo prie minėtos konvencijos ir minėto protokolo, taip pat Europos bendrijos ir Danijos Karalystės susitarimą dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, pasirašytą 2005 m. spalio 19 d. Briuselyje.

2. Tačiau ši konvencija visais atvejais taikoma:

a) bylose dėl jurisdikcijos, kuriose atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta (buveinė) yra valstybėje, kurioje taikoma ši konvencija, o ne šio straipsnio 1 dalyje nurodytas dokumentas, arba kai šios konvencijos 22 arba 23 straipsnis suteikia jurisdikciją tokios valstybės teismams;

b) lis pendens bylų arba susijusių ieškinių atveju pagal 27 ir 28 straipsnius, kai byla iškeliama valstybėje, kurioje taikoma ši konvencija, o ne šio straipsnio 1 dalyje nurodytas dokumentas, ir valstybėje, kurioje ši konvencija taikoma taip pat, kaip ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytas dokumentas;

2 2000 m. gruodžio 22 d. Reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42, klaidų ištaisymas OL L 290, 2014 10 4, p. 11).

<…>“

Šveicarijos Civilinio proceso kodeksas

8. *Schweizer Zivilprozessordnung* (Šveicarijos civilinio proceso kodeksas, toliau - Civilinio proceso kodeksas) 62 straipsnio [3] 1 dalis susijusi su *lis pendens* pradžia ir suformuluota taip:

„Byla pradedama nagrinėti, kai pateikiamas prašymas pradėti taikinimo procedūrą, ieškinys, pareiškimas arba bendras prašymas dėl santuokos nutraukimo.“

9. Civilinio proceso kodekso 197 straipsnyje [4] nustatyta:

„Prieš pradedant bylos nagrinėjimą iš esmės bandoma susitaikyti taikinimo institucijoje.“

10. Civilinio proceso kodekso 209 straipsnyje „Leidimas iškelti bylą teisme“ numatyta:

„1. Jeigu susitarti nepavyksta, taikinimo institucija tai nurodo protokole ir išduoda leidimą iškelti bylą teisme:

<…>

b) ieškovui <…>

3. Ieškovas turi teisę pareikšti ieškinį teisme per tris mėnesius nuo tos dienos, kurią išduotas leidimas iškelti bylą teisme.

<…>“

Faktinės aplinkybės, procesas ir pateiktas klausimas

11. Šveicarijoje nuolat gyvenanti B. Schlömp yra H. S. dukra; H.S. gauna papildomą socialinę pagalbą iš *Landratsamt Schwäbisch Hall* (Švabijos Halio apskrities administracija) Vokietijoje dėl to, kad jai būtina priežiūra.

12. Pagal Vokietijos teisės aktus socialinės rūpybos institucijos moka valstybės skiriamas išmokas ir turi teisę regreso tvarka išsireikalauti šias sumas iš vaikų, jei jie yra mokūs.

13. Siekdama pareikšti reikalavimą dėl susigrąžinimo 2015 m. spalio 16 d. *Landratsamt Schwäbisch Hall* pateikė prašymą pradėti su B. Schlömp susijusią taikinimo procedūrą pagal Šveicarijos teisę kompetentingai *Friedensrichteramt des Kreises Reiat, Kanton Schaffhausen* (Šafhauzeno kantono Reiat apskrities taikos teismo tarnyba, Šveicarija, toliau – *Friedensrichteramt*) taikinimo institucijai (toliau – *Schlichtungsbehörde*). Prašyme pradėti taikinimo procedūrą nustatyta minimali 5 000 EUR suma; ši suma turėjo būti atitinkamai patikslinta, iš B. Schlömp gavus išsamią informaciją.

14. Kadangi bylos šalims nepavyko susitarti, 2016 m. sausio 25 d. *Friedensrichteramt* išdavė leidimą iškelti bylą teisme; 2016 m. sausio 26 d. tas leidimas buvo įteiktas *Landratsamt Schwäbisch Hall* atstovams.

3 Šis straipsnis yra to kodekso 1 dalies „Bendrosios nuostatos“ 4 antraštinėje dalyje „Ieškinio nagrinėjimas ir atsiėmimo pasekmės“.

4 Šis straipsnis yra to kodekso 2 dalies „Specialiosios nuostatos“ 1 antraštinės dalies „Bandymas susitaikyti“ 1 skyriuje „Taikymo sritis ir taikinimo institucija“.

15. 2016 m. gegužės 11 d. *Kantonsgericht Schaffhausen* (Šafhauzeno kantono teismas, Šveicarija) buvo pareikštas ieškinys B. Schlömp, kuriuo reikalaujama sumokėti minimalią išlaikymo sumą ir suteikti papildomos informacijos.

16. Tuo laikotarpiu, t. y. pradėjus taikinimo procedūrą, bet prieš pareiškiant ieškinį *Kantonsgericht Schaffhausen* (Šafhauzeno kantono teismas), 2016 m. vasario 19 d. raštu (jį *Amtsgericht (Familiengericht) Schwäbisch Hall* (Apylinkės teismas (Šeimos teismas), Švabijos Halis, Vokietija) gavo 2016 m. vasario 22 d.) B. Schlömp pateikė prašymą pripažinti, kad jai netenka atsakomybė už išlaikymo prievoles, kylančias iš perduotų teisių.

17. 2016 m. kovo 7 d. nutartyje *Familiengericht Schwäbisch Hall* (Šeimos teismas, Švabijos Halis), į kurį kreiptasi pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009[5] 3 straipsnio a ir (arba) b punktus, pareiškė, kad neturi teritorinės jurisdikcijos, ir perdavė bylą nagrinėti *Amtsgericht (Familiengericht) Stuttgart* (Apylinkės teismas (Šeimos teismas), Štutgartas, Vokietija); šiame teisme byla gauta 2016 m. kovo 21 d.

18. 2016 m. balandžio 26 d. sužinojusi apie minėtą prašymą 2016 m. gegužės 17 d. *Landratsamt Schwäbisch Hall* paprašė jį atmesti, nes *Amtsgericht (Familiengericht) Stuttgart* (Apylinkės teismas (Šeimos teismas), Štutgartas) šio prašymo nagrinėti negali dėl Šveicarijoje nagrinėjamos bylos (*lis pendens* situacija); dėl šios priežasties Vokietijos teismas turi sustabdyti bylos nagrinėjimą pagal Lugano II konvencijos 27 straipsnio 1 dalį.

19. B. Schlömp prieštarauja sustabdymui ir pateikia argumentą, kad *Schlichtungsbehörde* (taikinimo institucija) nėra „teismas“, kaip tai suprantama pagal Lugano II konvenciją.

20. Tokiomis aplinkybėmis 2016 m. rugpjūčio 8 d. nutartimi (Teisingumo Teisme ji gauta 2016 m. rugpjūčio 22 d.) *Amtsgericht Stuttgart* pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą šiuo klausimu:

„Ar taikinimo institucija pagal Šveicarijos teisę taip pat patenka į sąvokos „teismas“ taikymo sritį pagal [Lugano II konvencijos] 27 ir 30 straipsnius?“

21. Pagrindinės bylos šalys, Šveicarijos vyriausybė ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. Be to, B. Schlömp, Šveicarijos vyriausybė ir Europos Komisija pateikė žodinius paaiškinimus 2017 m. liepos 5 d. posėdyje.

Analizė

22. Klausimu, ar pagal Šveicarijos teisę *Schlichtungsbehörde* patenka į sąvokos „teismas“ taikymo sritį pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar tokiu atveju kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje byla buvo iškelta teisme, kaip numatyta Lugano II konvencijos 27 straipsnio 1 dalyje.

5 2008 m. gruodžio 18 d. Reglamentas dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (OL L 7, 2009, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 131, 2011 5 18, p. 26, OL L 8, 2013 1 12, p. 19, OL L 289, 2014 10 3, p. 24).

Preliminarios pastabos

23. Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl Lugano konvencijos taikymo negausi [6], nes jis neturėjo jurisdikcijos dėl 1988 m. Lugano konvencijos [7], o 2010 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lugano II konvencijai buvo išnagrinėtos tik kelios bylos [8]. Lugano II konvencijos tikslas – sustiprinti teisinį ir ekonominį bendradarbiavimą išplečiant Reglamente Nr. 44/2001 [9] nustatytus principus, kad jie būtų taikomi ir susitariančiosioms šalims, tad tą konvenciją reikia vertinti atsižvelgiant į nuolatinę Briuselio ir Lugano režimų sąveiką.

24. Taigi Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog Lugano II konvencijos tikslas yra toks pat kaip Reglamento Nr. 44/2001. Jų nuostatomis įgyvendinama tokia pat sistema, pirmiausia taikant tas pačias jurisdikcijos taisykles, kuriomis užtikrinamas tų dviejų teisės aktų nuoseklumas [10].

25. Tiek, kiek Briuselio konvencija pakeičiama Reglamentu Nr. 44/2001 [11], Teisingumo Teismo pateiktas tos konvencijos nuostatų išaiškinimas taikytinas ir reglamento nuostatoms, kai tų dviejų Sąjungos teisės aktų nuostatas galima laikyti lygiavertėmis [12]. Tas pats pasakytina apie reglamentus Nr. 44/2001 ir Nr. 1215/2012 [13].

26. Mano nuomone, toks pat aiškinimo paralelizmas iš principo turėtų būti taikomas „Briuselio režimui“ (t. y. Briuselio konvencijai ir reglamentams Nr. 44/2001 ir Nr. 1215/2012) ir Lugano II konvencijai. Puikiai suprantu, kad, kitaip nei Briuselio režimas, Lugano II konvencija taikoma ne tik ES valstybėms narėms. Vis dėlto, kadangi Lugano II konvencijos pagrindimas ir aiškiai apibrėžtas dalykas akivaizdžiai atitinka Briuselio režimo pagrindimą ir dalyką [14], nėra jokio pagrindo lygiaverčių Lugano II konvencijos ir reglamentų Nr. 44/2001 ir Nr. 1215/2012 nuostatų iš principo nevertinti analogiškai.

27. Be to, Lugano II konvencijos 2 protokolo dėl vienodo šios konvencijos aiškinimo ir nuolatinio komiteto [15] 1 straipsnyje nustatyta, kad bet kuris tą konvenciją taikantis ir aiškinantis teismas turi tinkamai atsižvelgti į principus, nustatytus susijusiuose sprendimuose dėl atitinkamų nuostatų arba kurių nors kitų panašių 1988 m. Lugano konvencijos ir Lugano II konvencijos 64 straipsnio 1 dalyje

6 2006 m. vasario 7 d. Nuomonėje 1/03 (*Naujoji Lugano konvencija*) (EU:C:2006:81) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Lugano II konvencijos sudarymas visiškai priklausė (tada) Europos bendrijos išimtinės kompetencijos sričiai. 2014 m. gruodžio 4 d. Sprendime *H* (C-295/13, EU:C:2014:2410, 32 punktas) Teisingumo Teismas nagrinėjo 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (OL L 160, 2000, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 191) ir Reglamento Nr. 44/2001 ir Lugano II konvencijos taikymo sričių ribas; jis nusprendė, kad, kalbant apie tokias ribas, paskutinius du teisės aktus reikia aiškinti vienodai.

7 1988 m. rugsėjo 16 d. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (88/592/EEB) (OL L 319, 1988, p. 9).

8 Reikėtų patikslinti, kad Lugano II konvencija tą dieną įsigaliojo Europos Sąjungai, Danijai (kuri yra savarankiška šalis dėl neprisijungimo prie nuostatų dėl civilinių bylų) ir Norvegijai. Šveicarijai Konvencija įsigaliojo metais vėliau, 2011 m. sausio 1 d. Dėl išsamumo reikėtų pridurti, kad Islandijai Konvencija įsigaliojo 2011 m. gegužės 1 d.

9 Per tą laiką pakeista 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1).

10 Žr. 2006 m. vasario 7 d. Nuomonės 1/03 (*Naujoji Lugano konvencija*), EU:C:2006:81, 152 punktą. Tai taip pat atsispindi 2009 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimo dėl Lugano II konvencijos sudarymo (2009/430/EB) (OL L 147, 2009, p. 1) 4 konstatuojamojoje dalyje, kurioje nustatyta, jog, atsižvelgiant į Briuselio ir Lugano konvencijų režimų paralelizmą, Lugano konvencijos taisykles reikia suderinti su Reglamento (EB) Nr. 44/2001 taisyklėmis, kad būtų pasiektas toks pat teismų sprendimų mainų lygis tarp ES valstybių narių ir atitinkamų ELPA valstybių.

11 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32), iš dalies pakeista vėlesnėmis konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie šios konvencijos.

12 Žr. 2016 m. birželio 16 d. Sprendimą *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, 22 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

13 Žr. 2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Schmidt* (C-417/15, EU:C:2016:881, 26 punktas).

14 Be to, trys ne ES valstybės, kurioms ta konvencija privaloma, glaudžiai susijusios su ES vidaus rinka kaip Europos ekonominės erdvės narės (Islandija ir Norvegija) arba pagal išsamius dvišalius susitarimus (Šveicarija).

15 OL L 339, 2007, p. 27.

nurodytų dokumentų, kuriuos priėmė tos konvencijos privalančių laikytis valstybių teismai arba Teisingumo Teismas, nuostatų. Lugano II konvencijos 64 straipsnio 1 dalyje nurodytas Reglamentas Nr. 44/2001. Todėl manau, kad iš to atitinkamiems teismams, įskaitant Teisingumo Teismą, kyla teisinė prievolė užtikrinti panašų lygiaverčių nuostatų aiškinimą [16].

Lugano II konvencijos taikomumas

28. Pagal Lugano II konvencijos 64 straipsnio 2 dalies b punktą ta konvencija visais atvejais turi būti taikoma *lis pendens* bylų arba susijusių ieškinių atveju, kaip tai numatyta 27 ir 28 straipsniuose, kai byla iškeliama valstybėje, kurioje taikoma ta konvencija, o ne 64 straipsnio 1 dalyje nurodytas dokumentas, ir valstybėje, kurioje ta konvencija taikoma taip pat, kaip ir 64 straipsnio 1 dalyje nurodytas dokumentas.

29. Lugano II konvencijos 64 straipsnio 1 dalyje savo ruožtu daroma nuoroda į Reglamentą Nr. 44/2001 ir daugelį jo dalinių pakeitimų.

30. Kai buvo rengiama ir vėliau patvirtinta Lugano II konvencija, išlaikymo prievolės pateko į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį. Todėl tai, kad Lugano II konvencijos 64 straipsnio 1 dalyje nepaminėtas vėliau priimtas Reglamentas Nr. 4/2009 [17], nėra svarbu [18].

„Lis pendens“

31. Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, abi procedūros atitinka viena kitą – jos susijusios su tuo pačiu dviejų šalių ieškinio pagrindu ir dalyku. Ieškinio pagrindas apima faktines aplinkybes ir teisės normą, kuriomis grindžiamas ieškinys [19]; ieškinio dalyku laikomas ieškinio tikslas [20]. Pakanka, kad ieškiniai turėtų iš esmės tą patį dalyką: nebūtina, kad jie būtų visiškai identiški [21]. Toks pat sprendimas buvo priimtas atvirkštiniu atveju, kai pirmiausia pareikštas ieškinys dėl atsakomybės nebuvimo pripažinimo, o vėliau – ieškinys dėl žalos atlyginimo [22]. Šiuo požiūriu antrojo ieškinio dalykas yra toks pat kaip pirmojo, nes procesas susijęs su atsakomybės buvimo ar nebuvimo klausimu. Skirtingi reikalavimai nereiškia, kad dviejų ieškinių dalykai skiriasi [23].

16 Tai taip pat atsispindi 2 protokolo paskutinėje konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią Aukštosios Susitariančiosios Šalys nori užkirsti kelią skirtingam aiškinimui ir užtikrinti kuo vienodesnį Lugano II konvencijos ir Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų, kurios iš esmės pakartojamos Lugano II konvencijoje, aiškinimą.

17 Pagal Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio 1 dalies a punktą su išlaikymo prievolėmis susijusiose bylose valstybėse narėse jurisdikciją turi vietos, kurioje yra atsakovo įprasta gyvenamoji vieta, teismas.

18 Taigi nuorodą į Reglamentą Nr. 44/2001 reikėtų suprasti taip, kad tai nuoroda ir į Reglamentą Nr. 4/2009, nes Reglamento Nr. 4/2009 68 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad tuo reglamentu iš dalies pakeičiamas Reglamentas Nr. 44/2001 pakeičiant išlaikymo prievolių srityje taikytinas pastarojo reglamento nuostatas. Tai taip pat matyti Reglamento Nr. 4/2009 44 konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią Reglamentu Nr. 4/2009 reikėtų iš dalies pakeisti Reglamentą Nr. 44/2001 pakeičiant išlaikymo prievolių srityje taikytinas pastarojo reglamento nuostatas, ir, atsižvelgdamos į Reglamento Nr. 4/2009 pereinamojo laikotarpio nuostatas, išlaikymo prievolių srityje valstybės narės turėtų taikyti ne Reglamento Nr. 44/2001, o Reglamento Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, teismo sprendimų pripažinimo, vykdytinumo ir vykdymo bei teisinės pagalbos nuostatas nuo tos dienos, kai Reglamentas Nr. 4/2009 tampa taikytinas.

19 Žr. 1994 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *Tatry* (C-406/92, EU:C:1994:400, 39 punktas). Derėtų pažymėti, kad Lugano II konvencijos 27 straipsnio redakcijoje anglų ir vokiečių kalbomis, kitaip nei redakcijose kai kuriomis kitomis kalbomis, nedaromas skirtumas tarp ieškinio pagrindo ir dalyko. Redakcijoje anglų kalba minimas tik „cause“, o vokiečių kalba – tas pats „Anspruch“.

20 Žr. 1994 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *Tatry* (C-406/92, EU:C:1994:400, 41 punktas).

21 Žr. 1987 m. gruodžio 8 d. Sprendimą *Gubisch Maschinenfabrik* (C-144/86, EU:C:1987:528, 17 punktas). Taigi būtent pagal tuos kriterijus Teisingumo Teismas pripažino reikalavimų tapatumą, kai pirmasis ieškinys teikiamas dėl sutarties vykdymo, o antrasis – dėl tos pačios sutarties pripažinimo negaliojančia arba nutraukimo; žr. 1987 m. gruodžio 8 d. Sprendimą *Gubisch Maschinenfabrik* (144/86, EU:C:1987:528, 16 punktas).

22 Žr. 1994 m. gruodžio 6 d. Sprendimą *Tatry* (C-406/92, EU:C:1994:400, 43 punktas).

23 Ten pat.

32. Taigi tiek Šveicarijoje pareikštas ieškinys dėl išmokos mokėjimo ir informacijos suteikimo, tiek Vokietijoje pateiktas prašymas pripažinti atsakomybės nebuvimą grindžiami ta pačia faktine situacija, t. y. tais pačiais išlaikymo santykiais, atsiradusiais dėl konkrečių šeimos santykių, o būtent – klausimu, ar ir kokiu mastu B. Schlömp turi išlaikymo prievoles, kylančias iš perduotų teisių.

33. Neatsižvelgiant į Lugano II konvenciją, pagal Šveicarijos teisę nagrinėjamu atveju byla iškelta teisme, tad akivaizdžiai susiklostė *lis pendens* situacija. Pagal Civilinio proceso kodekso 62 straipsnio 1 dalį byla pradedama nagrinėti, be kita ko, kai pateikiamas prašymas pradėti taikinimo procedūrą arba pareiškiamas ieškinys. Be to, Šveicarijos federalinio tarptautinės privatinės teisės įstatymo 9 straipsnio 2 dalyje konstatuojama, kad siekiant nustatyti, kada Šveicarijoje byla iškeliama teisme, lemiamą vaidmenį atlieka pirmojo veiksmo, būtino norint pareikšti ieškinį, data ir kad pakanka pradėti taikinimo procedūrą.

34. O kaip dėl *lis pendens* nuostatų pagal Lugano II konvenciją?

35. Šiomis nuostatomis siekiama užkirsti kelią nesuderinamiems sprendimams skirtingose susitariančiosiose šalyse [24]. Tam Lugano II konvencijoje numatytas mechanizmas, kurio tikslas – apriboti paralelinių procedūrų skirtingose susitariančiosiose šalyse riziką.

36. Pagal Lugano II konvencijos 27 straipsnio 1 dalį, jeigu skirtingų tos konvencijos privalančių laikytis valstybių teismuose iškeliamos bylos dėl to paties ieškinio pagrindo ir tarp tų pačių šalių, bet kuris teismas, kitas nei teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, turi savo iniciatyva sustabdyti bylos nagrinėjimą, kol bus nustatyta pirmojo bylą iškėlusio teismo jurisdikcija. Lugano II konvencijos 27 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad jeigu nustatyta teismo, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, jurisdikcija, bet kuris teismas, kitas nei tas, į kurį kreiptasi pirmiausia, turi atsisakyti jurisdikcijos pastarojo teismo naudai.

37. Taigi Lugano II konvencijos 27 straipsnyje įtvirtintas eiliškumo principas (sistema „kas pirmesnis, tas gudresnis“) teismo, kuriame buvo iškelta pirmoji byla, naudai. Pagal tą nuostatą teismas, į kurį kreiptasi vėliau, turi sustabdyti bylos nagrinėjimą.

38. Į klausimą, *kada* teisme iškeliama pirmoji byla, atsakoma Lugano II konvencijos 30 straipsnyje.

39. To straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog byla teisme iškeliama, kai teismui įteikiamas bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas, laikantis sąlygos, kad ieškovas nepažeidė pareigos imtis jam privalomų priemonių, kad minėtas dokumentas būtų įteiktas atsakovui.

40. Ankstesnėje *lis pendens* nustatymo sistemoje pagal 1988 m. Lugano konvenciją nebuvo į Lugano II konvencijos 30 straipsnį panašių nuostatų. Nebuvo atskirai apibrėžtas momentas, nuo kurio bylą reikėtų laikyti iškelta teisme. Todėl momentas, nuo kurio byla laikoma iškelta teisme, turėjo būti nustatytas pagal nacionalinę teisę [25].

41. Taigi dabar Lugano II konvencijoje [26] atskirai apibrėžtas momentas, nuo kurio pirmoji byla laikoma iškelta teisme.

24 Žr. R. Mabillard iš Chr. Oetiker, Th. Weibel „Basler Kommentar Lugano-Übereinkommen“, 2-asis leid., Bazelis, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2016, 27 straipsnio 1 dalis.

25 Žr. 1984 m. birželio 7 d. Sprendimą *Zelger* (129/83, EU:C:1984:215, 15 punktas).

26 Kurioje šiuo požiūriu, beje, perteikiamas Reglamento Nr. 44/2001 30 straipsnis. Dėl tos nuostatos žr. 2017 m. gegužės 4 d. Sprendimą *HanseYachts* (C-29/16, EU:C:2017:343, 30 punktas), kuriame Teisingumo Teismas konstatuoja, jog to straipsnio tikslas – išvengti problemų ir sumažinti teisinį netikrumą dėl labai įvairių valstybėse narėse galiojusių nuostatų, skirtų nustatyti momentui, kada laikoma, kad byla iškelta teisme, įtvirtinant materialinę normą, leidžiančią nustatyti šį momentą paprastai ir vienodai.

Taikinimo procedūra

42. Tačiau nei Lugano II konvencijos 27 straipsnyje, nei jos 30 straipsnyje nenurodyta, kaip elgtis tuo atveju, jeigu pagal nacionalinę teisę prieš teisminę procedūrą turi būti vykdoma taikinimo procedūra.

43. Nors tų nuostatų formuluotė („teismas, kuriame buvo iškelta pirmoji byla“ ir „teismui įteikiamas“) gali atrodyti aiški, mano nuomone, užuot schemiškai sutelkiant dėmesį į terminą „teismas“, tose nuostatose numatytą procedūrą reikėtų aiškinti funkciniu požiūriu.

44. Tokiu atveju nemanau, kad reikėtų laikytis pozicijos, kad tai, ar esama *lis pendens*, turi būti nustatyta tik pagal nacionalinę teisę. Iš Lugano II konvencijos 30 straipsnio matyti tendencija daryti nuostatas dėl *lis pendens* labiau „autonomiškas“. Būtinybė kai kuriais svarbiausiais klausimais remtis nacionaline teise prieštarautų tokiai tendencijai.

45. Taip pat nemanau, kad terminą „teismas“ Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsniuose reikėtų aiškinti formalistiškai ir statiškai, automatiškai į taikymo sritį neįtraukiant procedūrų institucijose, kurios nėra „teismas“ pagal abstrakčią termino reikšmę.

46. Šios problemos sprendimo, mano nuomone, reikia ieškoti tarp tų dviejų ką tik apibūdintų kraštutinumų. Aiškinimas turėtų būti funkcinio pobūdžio.

47. Taigi reikėtų pripažinti, kad susidarė *lis pendens* situacija, kai, kaip nagrinėjamoje byloje, taikinimo procedūra yra privalomas pirmasis etapas, kurį reikia įvykdyti prieš įgyjant galimybę pareikšti ieškinį teisme, ir kai taikinimo procedūra ir paskesnis procesas teisme laikomi dviem atskiromis (ir viena kitą papildančiomis) teisminės procedūros sudedamosiomis dalimis. Mano nuomone, tik taip galima nuosekliai laikytis Lugano II konvencijos nuostatų dėl *lis pendens*, pagal kurias bylą nagrinėja teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia.

48. Todėl manau, kad nėra svarbu, ar *Schlichtungsbehörde* yra *per se* „teismas“ pagal abstrakčią termino reikšmę. Tokiu atveju kaip nagrinėjamoje byloje, kai ta institucija išduoda leidimą iškelti bylą teisme, svarbiausia tai, kad vykdoma procedūra būtų neatsiejama proceso (įprastiniame) teisme dalis. Taigi kreipimasis į *Schlichtungsbehörde* prilygsta kreipimuisi į teismą, kaip tai suprantama pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius.

49. Tačiau, atsižvelgdamas į Komisijos pastabas, norėčiau pridurti dar vieną kriterijų: jeigu *Schlichtungsbehörde* susitarti nepavyktų ir ta institucija leistų ieškovui iškelti bylą teisme, t. y. jis įgytų teisę per tris mėnesius pareikšti ieškinį teisme, susiklostytų *lis pendens* situacija, tik jei tas ieškovas įvykdytų visus jam privalomus veiksmus, kad procesas būtų tęsiamas teisme.

50. Taip pat derėtų pridurti, kad Šveicarijos praktikoje ir teisinėje literatūroje dažniausiai laikomasi siūlomo funkcinio požiūrio ir kreipimosi į *Schlichtungsbehörde* momentas laikomas lemiamu momentu pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius [27]. Be to, tokio požiūrio byloje, kurioje dalyvavo *Schlichtungsbehörde*, laikėsi ir *High Court of Justice of England and Wales (Chancery Division)* (Anglijos ir Velso aukštasis teismas (Kanclerio skyrius), Jungtinė Karalystė) [28].

27 Žr. J. Kren Kostkiewicz „LugÜ (Kommentar)“, Ciurichas, orell füssli Verlag, 2015, 30 straipsnio 3 dalį; A. Bucher iš A. Bucher (leid.) „Convention de Lugano“, Bazelis, 2011, 30 straipsnio 4 dalį; F. Dasser iš F. Dasser, P. Oberhammer (leid.) „Lugano-Übereinkommen (LugÜ)“, 2-asis leid., Bernas, Stämpfli Verlag AG, 2011, 27 straipsnio 21 dalį; minėto R. Mabillard 30 straipsnio 11 dalį. Dėl funkcinio ekvivalento Reglamente Nr. 1215/2012 žr. R. Fentiman iš U. Magnus, P. Mankowski (leid.) „Brussels I bis Regulation“, Kelnas, Verlag Otto Schmidt, 2016, 32 straipsnio 6 dalį. Nagrinėjamą klausimą S. Leible palieka neatsakytą– Th. Rauscher (leid.) „Brüssel Ia-VO“, 4-asis leid., Kelnas, Verlag Otto Schmidt, 2016, 29 straipsnio 6 dalis.

28 2014 m. rugpjūčio 6 d. Sprendimas *Lehman Brothers Finance AG v Klaus Tschira Stiftung GmbH & Anor*, [2014] EWHC 2782 (Ch).

51. Vadinasi, byla iškeliama teisme, kaip tai suprantama pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius, kai tokiomis aplinkybėmis, kokias nagrinėja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kreipiamasi į *Schlichtungsbehörde*. Taikant kitokį požiūrį šalis, norinti iškelti bylą valstybėje, kurioje įgyvendinta tokia sistema kaip nagrinėjamoje byloje, nuolat atsidurtų nepalankioje padėtyje. Tai galėtų sukelti problemą dėl šalių lygiateisiškumo.

52. Taigi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą klausimą siūlau atsakyti taip: susiklosčius tokiai situacijai kaip pagrindinėje byloje, kai taikinimo procedūra yra privalomas etapas, kurį reikia įvykdyti prieš iškeliant bylą teisme, ir kai taikinimo procedūra ir paskesnis procesas teisme laikomi dviem atskiromis viena kitą papildančiomis teisminės procedūros dalimis, byla laikoma iškelta teisme, kaip tai suprantama pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius, nuo to momento, kai pradėtas procesas taikinimo institucijoje, jeigu ieškovas įvykdė visus jam privalomus veiksmus, kad galėtų iškelti bylą teisme.

Schlichtungsbehörde kaip „teismas“?

53. Todėl nėra būtina analizuoti, ar abstrakčiai *Schlichtungsbehörde*, kokia ji numatyta Šveicarijos civilinio proceso teisės aktuose, laikoma teismu, kaip tai suprantama pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius. Tad toliau išdėstyta analizė teikiama tik hipotetiškai.

54. B. Schlömp mano, kad *Schlichtungsbehörde* nėra „teismas“, kaip tai suprantama pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius, tačiau Šveicarijos vyriausybė mano priešingai. Komisija šio abstraktaus klausimo nenagrinėja; ji savo pastabose sutelkia dėmesį tik į klausimą, ar susiklostė *lis pendens* situacija.

55. Šiame etape būtina išsamiau įvertinti *Schlichtungsbehörde* kompetenciją ir sprendimų rūšis. Remiantis taikytinomis Šveicarijos civilinio proceso kodekso nuostatomis, yra keturi galimi būdai užbaigti taikinimo procedūrą [29]: pirma, šalių pasiektas susitarimas [30] yra privalomas sprendimas [31]. Antra, kaip nagrinėjamoje byloje, jeigu šalims susitarti nepavyksta, *Schlichtungsbehörde* nurodo šį faktą protokole ir išduoda leidimą iškelti bylą teisme [32]. Trečia, dėl reikalavimų, kurių suma neviršija 2 000 Šveicarijos frankų (CHF), *Schlichtungsbehörde* priima privalomą sprendimą kaip pirmoji instancija [33]. Ketvirta, dėl reikalavimų, kurių suma paprastai neviršija 5 000 CHF (t. y. tokiais atvejais, kaip nagrinėjama šioje byloje), *Schlichtungsbehörde* pateikia siūlomą sprendimą šalims ir, jei šalys jo neginčija per 20 dienų, jis tampa privalomas.

56. Nėra būtina abstrakčiai apibrėžti sąvokos „teismas“ Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsniuose, bet, manau, būtų sunku nepripažinti tokios institucijos kaip *Schlichtungsbehörde* teismu, nes tokia institucija, kuriai visapusiškai taikomas Civilinio proceso kodeksas, priima privalomus sprendimus [34].

57. Lugano II konvencijoje nėra teigiamos apibrėžties, kas yra „teismas“, nes beveik neįmanoma tokios parengti glaustame teisiniame tekste. Tokios apibrėžties nėra ir reglamentuose Nr. 44/2001 ir Nr. 1215/2012.

29 Žr. Civilinio proceso kodekso 208–212 straipsnius.

30 Dėl susitarimo, ieškinio patenkinimo ar besąlyginio jo atsiėmimo žr. Civilinio proceso kodekso 208 straipsnio 1 dalį.

31 Žr. Civilinio proceso kodekso 208 straipsnio 2 dalį.

32 Žr. Civilinio proceso kodekso 209 straipsnį.

33 Žr. Civilinio proceso kodekso 212 straipsnio 1 dalį.

34 Tikrai pirmojoje ir trečiojoje situacijose, apibūdintose ankstesniame punkte, t. y. 1) kai pavyko susitarti: pasiektas sutarimas, patenkintas ieškinys arba jis atsiimtas be jokių sąlygų, o tai pagal Civilinio proceso kodekso 208 straipsnio 2 dalį yra privalomas sprendimas, arba 2) kai reikalavimo suma neviršija 2 000 CHF.

58. Tačiau sąvoka „teismas“ Lugano II konvencijoje skiriasi nuo tokios pat sąvokos reglamentuose Nr. 44/2001 ir Nr. 1215/2012, nes toje konvencijoje yra straipsnis, kurio ekvivalento kituose dviejuose teisės aktuose nėra: Lugano II konvencijos 62 straipsnyje nustatyta, kad sąvoka „teismas“ turi apimti visas institucijas, kurias tos konvencijos privalanti laikytis valstybė nurodė kaip jurisdikciją turinčias institucijas, nagrinėjančias bylas, kurioms taikoma ta konvencija. Remiantis profesoriaus F. Pocar aiškinamuoju pranešimu dėl Lugano II konvencijos [35], tos Lugano II konvencijos 62 straipsnio formuluotės tikslas – suteikti terminui „teismas“ platesnę prasmę nei panašioje 1988 m. Lugano konvencijos nuostatoje [36]. Iš tikrųjų, 1988 m. Lugano konvencijos 1 protokolo [37] Va straipsnyje terminas „teismai“ aiškiai apėmė Danijos, Islandijos ir Norvegijos administracines institucijas. Kaip nurodyta profesoriaus F. Pocar aiškinamajame pranešime dėl Lugano II konvencijos, „kitaip nei konkrečioje 1 protokolo Va straipsnio nuostatoje – ir atitinkamoje nuostatoje reglamento „Briuselis I“ 62 straipsnyje – naujas 62 straipsnis yra bendro pobūdžio ir apima netgi šiuo metu dar neegzistuojančias administracines institucijas“ [38].

59. Vadinasi, dabar pagal Lugano II konvenciją „teismai“, kurie turi taikyti tą konvenciją, nustatomi pagal jų vykdomas funkcijas, o ne pagal jų formalią klasifikaciją remiantis nacionaline teise [39]. Nors man atrodo, kad Lugano II konvencijos 62 straipsnyje į termino „teismas“ taikymo sritį siekiama įtraukti institucijas, kurios kai kuriose valstybėse visiškai nėra teisminės sistemos dalis [40], negalima paneigti, kad ta nuostata turi būti aiškinama plačiai ir kad valstybės narės turi teisę paskirti kompetentingas institucijas bylose, kurioms taikoma Lugano II konvencija [41].

60. Tad manau, kad institucija, kuri turi tokią kompetenciją kaip *Schlichtungsbehörde* ir kuriai valstybė narė pavedė atlikti teismines funkcijas, iš tikrųjų yra „teismas“, kaip tai suprantama pagal Lugano II konvencijos 27 ir 30 straipsnius.

Išvada

61. Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus svarstymus, Teisingumo Teismui į *Amtsgericht Stuttgart* (Štutgarto apylinkės teismas, Vokietija) pateiktą prejudicinį klausimą siūlau atsakyti taip:

Susiklosčius tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai taikinimo procedūra yra privalomas etapas, kurį reikia įvykdyti prieš iškeliant bylą teisme, ir kai taikinimo procedūra ir paskesnis procesas teisme laikomi dviem viena kitą papildančiomis atskiromis teisminės procedūros dalimis, byla laikoma iškelta teisme, kaip tai suprantama pagal 2007 m. spalio 30 d. pasirašytos ir 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimu 2009/430/EB Bendrijos vardu patvirtintos Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 27 ir 30 straipsnius, nuo to momento, kai pradėtas procesas taikinimo institucijoje, jeigu ieškovas įvykdė visus jam privalomus veiksmus, kad galėtų toliau bylinėtis teisme.

35 Žinoma, šis pranešimas yra aiškinamojo pobūdžio ir nėra teisiškai privalomas. Tačiau juo remiamasi siekiant pagrįsti argumentavimą Teisingumo Teismo sprendimuose (žr. 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimo *El Majdoub*, C-322/14, EU:C:2015:334, 34 punktą) arba generalinių advokatų išvadose (žr., pavyzdžiui, generalinio advokato N. Jääskinen išvados byloje *CDC Hydrogen Peroxide*, C-352/13, EU:C:2014:2443, 115 išnašą).

36 Žr. profesoriaus F. Pocar aiškinamąjį pranešimą dėl 2007 m. spalio 30 d. Lugane pasirašytos Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL C 319, 2009, p. 1, 175 punktas).

37 Dėl tam tikrų jurisdikcijos, procedūros ir vykdymo klausimų.

38 Žr. minėtą profesoriaus F. Pocar aiškinamąjį pranešimą.

39 Ten pat.

40 Ir, kitaip nei *Schlichtungsbehörde*, nėra niekaip integruotos į teismų sistemą.

41 Todėl nėra neįmanoma, kad institucija, kuri nėra laikoma „teismu“ pagal Briuselio režimą, galėtų būti juo laikoma pagal Lugano II konvenciją. Dėl sąvokos „teismas“ pagal Reglamentą Nr. 1215/2012 žr. 2017 m. kovo 9 d. Sprendimą *Pula Parking* (C-551/15, EU:C:2017:193) ir generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Pula Parking* (C-551/15, EU:C:2016:825, 68 ir paskesnius punktus).